

Jaká je cesta ke zvýšení spotřeby dříví v ČR?

Závěry mezinárodního výzkumu Dřevařského ústavu pro Lesy ČR

Roční výzkumný úkol realizoval Výzkumný a vývojový ústav dřevařský, Praha s.p. (Dřevařský ústav) pro podnik Lesy ČR, který obhospodařuje 47 % lesů v zemi.

Cílem komplexního průzkumu bylo zmapování situace v oblasti dřevozpracujícího průmyslu v České republice, Polsku, Slovensku, Německu, Rakousku mezi významnými státními i soukromými institucemi.

Součástí práce byla analýza, zhodnocení stavu spotřeby dřeva v ČR a okolních státech, včetně zahrnutí hlavních faktorů ochrany trhu, veřejné podpory a vládní politiky. Ze získaných informací vznikly návrhy opatření ke zvýšení spotřeby surového dříví a jeho následného zpracování v České republice.

Technici a auditoři Dřevařského ústavu, nezávislé certifikační instituce, byli vybráni i z toho důvodu, že dlouhodobě provádí praktické dohledy a kontroly v místě produkce a zpracování dřeva, certifikaci, zkušebnictví a diagnostiku dřeva.

Analýza byla zaměřená na zdroje, těžbu, bilance spotřeby, účinnosti produkce, import a export dřeva dle jeho druhů, způsob zpracování a využití. Podstatnou součástí analýzy bylo také posouzení environmentálních dopadů dřevěných produktů metodou LCA ve spolupráci s Fakultou technologie ochrany prostředí VŠCHT Praha a jejich srovnání s alternativními materiály.

Zvýšení spotřeby tuzemského dřeva v ČR je možno dosáhnout mnoha různými cestami. Na základě výsledků výzkumu je možné doporučit zaměření na níže uvedené hlavní oblasti:

- orientace na odvětví s vyšší přidanou hodnotou,
- propagace dřeva mezi širokou veřejností, budování vztahu k regionální surovině,
- propagace dřeva coby materiálu vhodného pro stavby,
- program hospodářského rozvoje v budoucnosti, bioekonomika,
- odstraňování bariér a podpora zpracování dříví vytěženého v ČR.

O vybrané postřehy z analýz se autoři výzkumu podělí v dalších částech článku.

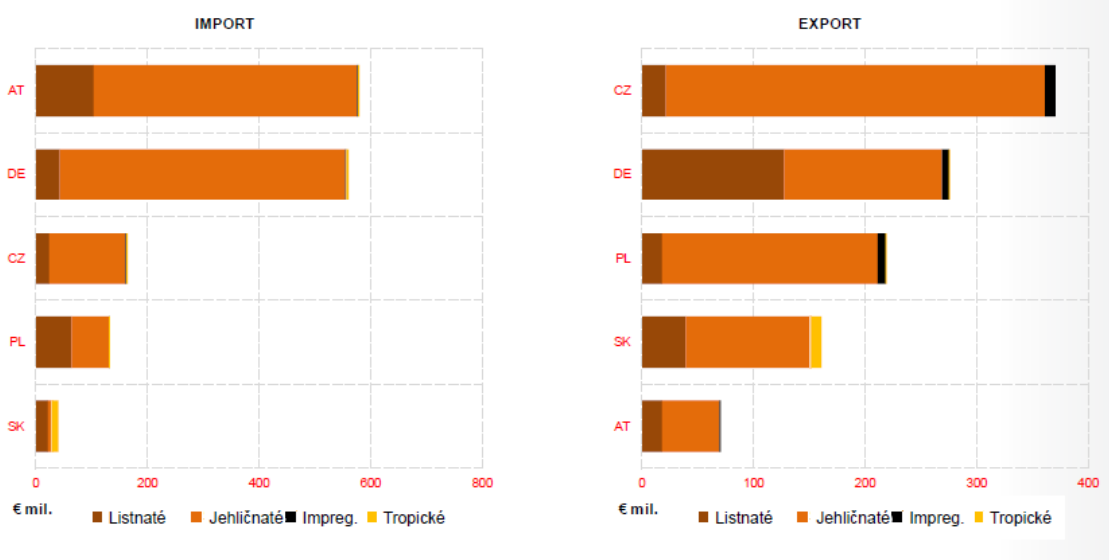
Bilance těžby a exportu dříví

Absolutně nejvyšší objem těžeb z porovnávaných zemí zaznamenává Německo, při srovnání poměru objemu těžeb k ploše lesa je však na prvním místě Česká republika s hodnotou 6 tis. (m³/ha). Německu přísluší údaj 4,7 tis. (m³/ha).

Využití dříví pro energetické účely nabývá v posledních letech na svém významu – v současných těžbách průměru celé Evropy dosahuje 55 % těžeb průmyslově využitelné kulatiny.

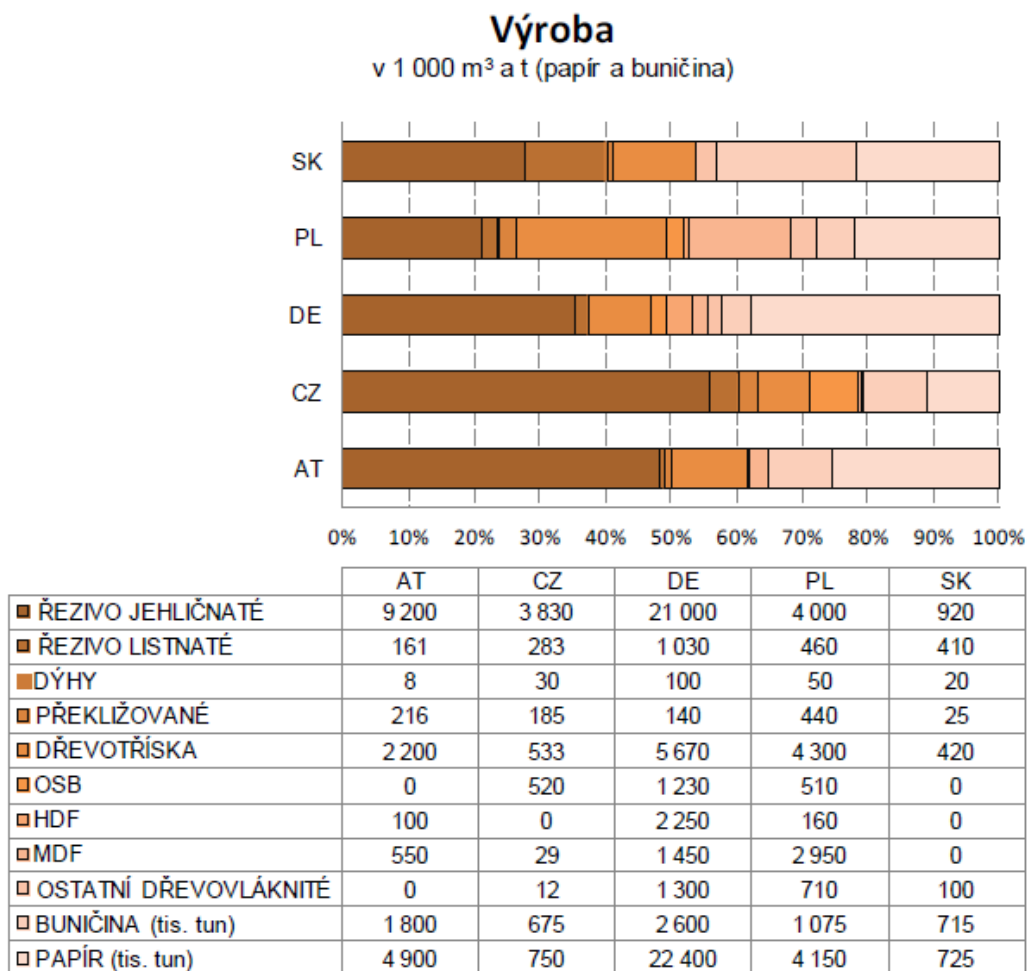
Při porovnání výše exportu jehličnatého dříví ve vztahu k produkci jsou na prvních místech Slovensko a Česká republika s hodnotou cca 42 %. Obě tyto země se vymykají průměru ostatních sledovaných států, které se nachází v okolí hodnoty cca 8%. Z toho vyplývá výrazný proexportní charakter České republiky, která i přes malou rozlohu (a také menší plochu lesa ve srovnání s Německem, Polskem a Rakouskem) představuje v absolutním vyjádření největšího exportéra jehličnaté kulatiny ze sledovaných států. V oblasti jehličnaté kulatiny vykazují Rakousko a Německo zápornou bilanci produkce a spotřeby (spotřebují více, než vyprodukují), bilance ostatních zemí včetně České republiky je kladná.

Tento trend lze označit za negativní zejména z pohledu transferu přidané hodnoty. Vývoz základní suroviny je ze všech možností nejméně výhodný a je nutné prosazovat využití místního dřeva a vývoz výrobků s vyšší přidanou hodnotou.

Hodnota exportu a importu dříví ve sledovaných zemích. Zdroj: EUROSTAT – Zahraniční obchod

Způsob zpracování dřeva, druhy výrob a produkce

Procentuální a absolutní rozložení výroby jednotlivých produktů ze dřeva ve sledovaných státech. Zdroj: UNECE/FAO Forestry and Timber Section

Při pohledu na produkovanou hodnotu jednotlivými státy vidíme, že v mnoha ohledech s ČR srovnatelné Rakousko dosahuje více než dvojnásobné vyprodukované hodnoty, a to např. i z řeziva. V absolutním vyjádření je celková objemová produkce České republiky velmi nízká. Tento fakt je jednoznačný při porovnání s Rakouskem – zemí s jen o málo vyšším objemem těžeb. Evidentně v ČR schází účinné dřevozpracující kapacity. Lze doporučit výraznější zaměření České republiky na dřevařskou produkci s vyšší přidanou hodnotou.

Potenciál využití dřeva ve stavebnictví a dalším průmyslu

Velký potenciál pro širší uplatnění dřeva leží v oblasti stavebnictví, výroby aglomerovaných materiálů a nábytkářském průmyslu. Z hlediska strategického rozvoje je možné uvažovat o podpoře znovuoobnovení tradičních zpracovatelských

technologií na moderním základě, především překližek, výroby dýh, různých forem lepeného dřeva, desek na bázi dřeva a dalších.

Vývoj a další inovační úsilí by mohlo směřovat do oblastí kompozitních materiálů, kombinací dřeva s dalšími materiály, modifikací dřeva a materiálů na bázi dřeva ve smyslu úpravy mechanicko-fyzikálních vlastností. Takto vylepšené materiály najdou uplatnění i mimo tradiční dřevařské obory, například ve výrobě dopravních prostředků, výrobě obalů, logistice a dalších oblastech.

Značný potenciál je v oblasti dřevostaveb, které se vyznačují také pozitivním trendem růstu. Je však potřebné věnovat pozornost také souvisejícím oblastem, jako je legislativa, procesy rozvoje lokalit a regionů, vývoji konstrukčních systémů staveb či výstavbě vícepodlažních dřevěných budov a staveb občanské vybavenosti ze dřeva.

Program hospodářského rozvoje, energetické soběstačnosti a bioekonomiky

Stále větší podpora využití obnovitelných zdrojů energie se logicky zaměřuje také do oblasti biomasy a tedy i dřeva. Strategické cíle v rámci energetické soběstačnosti, surovin a rozvoje bioekonomiky mají (nejen) sledované země na různé úrovni.

Německo dále posouvá technologický rozvoj směrem k zeleným technologiím. Například nizozemská strategie bioekonomiky se opírá o sektor chemického a energetického

využití biomasy. Švédsko směřuje k naplnění závazků nulové emise CO₂ do roku 2050 a podporuje bioekonomické cíle v oblasti energetiky a ekosystémových služeb. Nicméně Finsko je první zemí s komplexní národní strategií zaměřenou na implementaci bioekonomiky.

V tomto ohledu je ČR prozatím na začátku cesty, ovšem vzhledem k existenci osvědčených modelů v zahraničí je cesta směrem k rozvoji principů bioekonomiky otevřená.

Dřevo jako stavební materiál

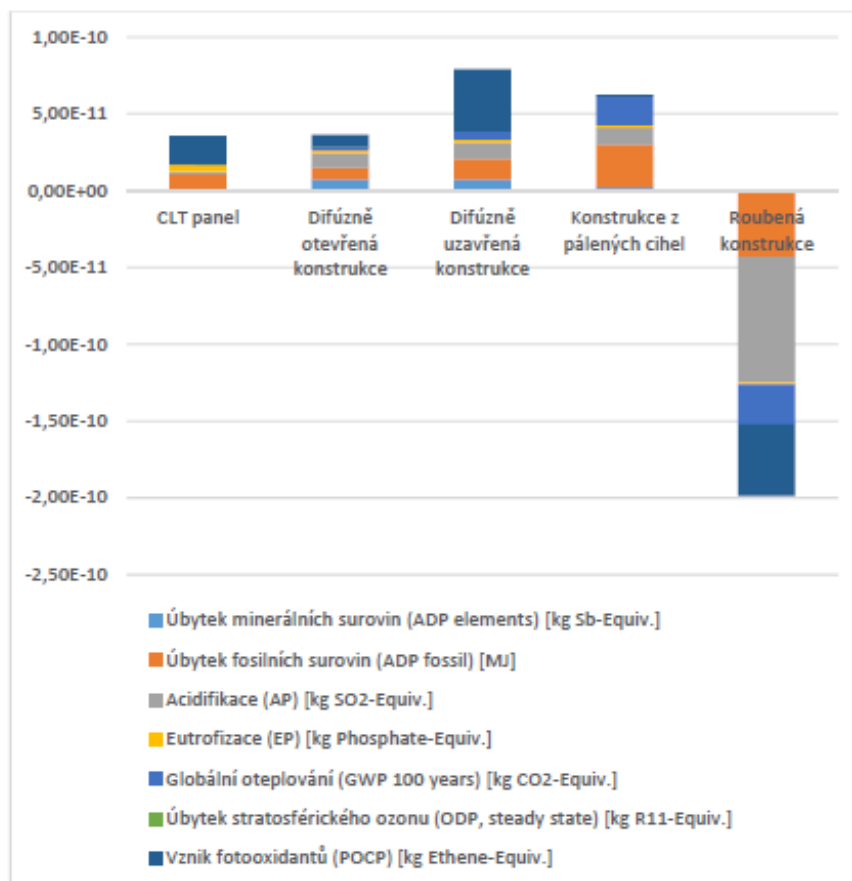
Oblastí s velkým potenciálem a zároveň oblastí, v níž má ČR prozatím značné rezervy, je užití dřevěného konstrukčního systému pro budovy většího rozsahu – administrativní a bytové domy, nákupní centra, sportoviště a další. Mezi hlavní příčiny tohoto stavu lze zařadit zejména dva faktory: nedostatek zkušených realizačních firem a legislativní překážky.

Jedním z faktorů, který představuje neoddiskutovatelnou přednost dřeva ve srovnání s dalšími materiály, je množství zabudované energie ve dřevěných výrobcích a také celková spotřebovaná energie v rámci životního cyklu výrobku, jež je kvantifikována v rámci tzv. LCA (analýza životního cyklu).

Produkce dřeva působí pozitivně na problematiku globálního oteplování, což je způsobeno absorpcí CO₂ stromy během fáze růstu. To je také velmi často používaným argumentem při propagaci dřeva v Německu a Rakousku.

Přestože doprava nemá zásadní vliv na celkové environmentální dopady daného dřevěného prvku, podílí se na něm až 20 % (dle vzdálenosti). Podporou užití regionálního dřeva je možno i tuto hodnotu značně redukovat.

Konstrukce obvodových stěn roubených, z CLT panelů, rámových difúzně otevřených a při využití vhodného izolantu i difúzně uzavřených skladeb jsou šetrné k životnímu prostředí s minimem dopadů v průběhu celého životního cyklu.

Normalizované výsledky indikátorů kategorií dopadu 1 m2 konstrukcí obvodových stěn hodnocených metodou LCA. Zdroj – vlastní konstrukce autora (doc. Kočí).

Překážky rozvoje, podpora a směřování

V cestě masivnějších trendů rozvoje uplatnění dřevní hmoty stojí několik výrazných limitujících faktorů.

Faktory lze rozdělit do několika druhů podle jejich vlivu na celkový proces zpracování dřeva:

- znalostní báze, přehledy, statistiky, databáze a další podklady pro strategické plánování,
- legislativní rámec a okrajové podmínky podpory v porovnání s prostředím v okolních zemích,

- celkové nastavení spotřebitelského chování a vnímání významných ekologických, socioekonomických a racionálních impulsů v protikladu s tradičními pohledy,
- procedury tržních modelů obchodování se dřevem a biomasou, export suroviny a zpracovatelské kapacity prvostupňového zpracování dřeva se zahraniční účastí,
- proměnlivá a negarantovaná dostupnost jednotlivých sortimentů dřeva na trhu pro české zpracovatele.

Součástí zvyšování podílu dříví vyrobeného v ČR je také podpora na mikroekonomické úrovni, tj. poskytování dotací, nastavování vhodných podmínek, technická pomoc atp. podnikům v tomto odvětví.

Potřebná je také specifická podpora zpracování tuzemské suroviny tuzemskými zpracovateli, která dosud nefunguje. Tím se ČR odlišuje od okolních zemí, které vytvářejí národní modely podpory, v souladu s evropskou legislativou, které ovšem umožňují cílenou a mnohem efektivnější podporu tuzemského zpracování dříví.

Autoři článku: Ing. Jitka Beránková, Ph.D., Ing. Marek Polášek, Ph.D., Dřevařský ústav (Výzkumný a vývojový ústav dřevařský, Praha, s. p.)

www.drevarskyustav.cz

O společnosti Dřevařský ústav (Výzkumný a vývojový ústav dřevařský, Praha, s. p.)

Dřevařský ústav (Výzkumný a vývojový ústav dřevařský, Praha, s. p.), nezávislá certifikační instituce, se již od roku 1951 věnuje činností, které jsou nezbytné pro zaručení kvality výrobků ze dřeva nebo na bázi dřeva v oblastech certifikace a zkušebnictví, diagnostika a ověřování kvality budov, analýza a návrh ochrany dřeva.

Pro stavitele a majitele dřevostaveb přichází s novou službou, nezávislou kontrolou kvality výstavby, certifikátem Kvalitní stavba. Výrobci oken nabízí ověření kvality produktů, certifikát Kvalitní okno.

www.drevarskyustav.cz

Pro více informací k tiskové zprávě kontaktujte:

Ing. Ivana Duchoňová

Marketingové poradenství

E-mail: ivana.duchon@gmail.com

Tel. +420 727 822 795

www.linkedin.com/in/duchonova